

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Poslání nízkoprahového klubu pro děti a mládež

Kateřina Achak

vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa, CSc.

Praha 2009

Prague college of psychosocial studies

Mission of low-treshold club

Kateřina Achak

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Doc.PhDr. Jaroslav Kořa, CSc.

Praha 2009

Anotace: Hlavním tématem této bakalářské práce je fungování nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Autorka se snaží postihnout jádro práce v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, kde je sama zaměstnána.

Bakalářská práce charakterizuje klientelu, cíle, základní činnosti a specifické úkoly kontaktní a socioterapeutické práce v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež a problematiku ilustruje konkrétními příklady pracovních postupů v NZDM Klubu Zvonice.

Bakalářská práce je doplněna kazuistickými studii.

Klíčová slova: nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, rizikové skupiny, sociálně vyloučení, problémové děti

Abstract: The main topic of this bachelor thesis is work in the low-threshold club for children and youth. The author tries to capture the core of the work in low-threshold clubs for children and youth, where she is employed.

Bachelor thesis characterizes users, targets, main activities and specific tasks of a contact work and a social therapy in the low-threshold clubs for children and youth and illustrates the issues indicating concrete examples of working practices in NZDM Klub Zvonice.

Bachelor work is complemented by a case reports.

Key words: low-threshold club for children and youth, risk groups, socially excluded, problem children

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou práci k bakalářské zkoušce vypracovala samostatně a cituji v ní veškeré prameny, které jsem použila.

V Praze 30. 8. 2009

Kateřina Achak

Děkuji Doc. PhDr. Jaroslavu Koťovi za ochotu vést mou bakalářskou práci a klientům NZDM Klubu Zvonice za inspiraci.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora: Kateřina Achak

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Poslání nízkoprahového klubu pro děti a mládež

Počet stran bez příloh: 37

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů české literatury a pramenů: 20

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových odkazů: 1

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Rok dokončení práce: 2009

Obsah

Úvod.....	4
1 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež	5
1.1 Definice, cíle a poslání NZDM	
1.2 Klientela NZDM	
1.1.1 Rizikové skupiny.....	6
1.1.2 Sociálně vyloučení	
1.1.3 Problémové děti	
1.3 Způsob práce v NZDM.....	7
1.3.1 Činnosti prováděné v NZDM	
1.3.2 Odlišnost od institucionalizované pomoci a péče	
2 Volný čas a jeho význam	8
2.1 Definice volného času	
2.2 Volný čas dětí a mládeže.....	9
2.3 Volnočasové aktivity v NZDM	
3 Specifické úkoly kontaktní práce v NZDM a jejich plnění.....	11
3.1 Specifické úkoly kontaktní práce s dětmi a mládeží	
3.3 Vztah s klientem	
3.4. Motivující intervence - podpora, posilování, „přenálekování“	12
3.5 Vlídlost, partnerská spolupráce.....	14
3.6 Stanovení pravidel, důslednost	15
4 NZDM Klub Zvonice.....	18
4.1 Malé město a „rodinné“ prostředí NZDM	
4.2 Lektoři volnočasových aktivit.....	19
4.3 Věkové složení klientů.....	20
4.4 Rodičovský model.....	21
4.5 Olašští Romové.....	22
5 Kazuistická studie klienta H.....	23

5.1 Sociální evidence	
5.1.1 Základní údaje	
5.1.2 První kontakt.....	24
5.2 Sociální diagnostika	
5.2.1 Sociální anamnéza	
5.2.2 Osobní anamnéza.....	25
5.2.3 Hodnocení informací.....	26
5.3 Navrhování řešení a plán sociální pomoci.....	27
5.3.1 Socioterapeutický plán krátkodobý	
5.3.2 Socioterapeutický plán dlouhodobý.....	28
5.3.3 Konečný program sociální pomoci	
5.3.4 Spolupráce s dalšími pomáhajícími pracovníky, fungování sociální sítě.....	29
5.4 Sociální vedení.....	29
5.5 Ověřování výsledků.....	31
6 Kazuistická studie klientky B.....	30
6.1 Sociální evidence	
6.1.1 Základní údaje	
6.1.2 První kontakt	
6.2 Sociální diagnostika	
6.2.1 Sociální anamnéza	
6.2.2 Osobní anamnéza.....	33
6.2.3 Hodnocení informací.....	34
6.3 Navrhování řešení a plán sociální pomoci	
6.3.1 Socioterapeutický plán krátkodobý	
6.3.2 Socioterapeutický plán dlouhodobý	
6.3.3 Konečný program sociální pomoci	
6.3.4 Spolupráce s dalšími pomáhajícími pracovníky, fungování sociální sítě.....	35
6.4 Sociální vedení	

6.5 Ověření výsledků

Závěr.....	37
Literatura.....	38

ÚVOD

Podkladem této bakalářské práce je přímá práce s klienty v občanském sdružení LECCOS, konkrétně v NZDM Klubu Zvonice (nizkoprahové zařízení pro děti a mládež) v Českém Brodě, kde v současné době vykonávám kontaktní a sociálně terapeutickou práci.

Hlavním tématem bakalářské práce je poslání, smysl a způsob práce v nizkoprahových zařízeních, konkrétně pak v NZDM Klubu Zvonice. Cílem je přiblížit pracovní proces práce s dětmi a mládeží v nizkoprahovém zařízení a popsat mechanismy i úskalí této práce.

Součástí bakalářské práce jsou kazuistické studie klientů NZDM klubu Zvonice a přiložena je výroční zpráva o. s. Leccos za rok 2008. Kazuistické studie i výroční zpráva navazují na hlavní téma bakalářské práce a slouží k jeho dokreslení.

1 NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Tato kapitola vysvětluje základní pojmy bakalářské práce jimiž jsou: nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, rizikové skupiny, sociálně vyloučení a problémové děti a nastiňuje ústřední téma, jímž je způsob práce v NZDM.

1.1 Definice, cíle a poslání NZDM

„Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem a mládeži ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy.“ (Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. 3. 2006 o sociálních službách, 2006, s.29)

„Cílem služby je zlepšit kvalitu života dětí a mládeže předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.“ (Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. 3. 2006 o sociálních službách, 2006, s.29)

Posláním NZDM je poskytovat informace a odbornou pomoc dětem a mládeži v nepříznivé sociální situaci, usilovat o jejich sociální začlenění a pozitivní změnu ve způsobu života, předcházet jejich sociálnímu vyloučení. (HERZOG aj, 2008)

1.2 Klientela NZDM

Jak je uvedeno výše, zákon o sociálních službách označuje klienty NZDM termínem „mládež ohrožená společensky nežádoucími jevy“, brožura Pojmosloví NZDM vedle toho charakterizuje klienty NZDM jako „děti a mládež, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci“. Kdo se skrývá za tímto označením?

Děti a mládež se ocitají v nepříznivé sociální situaci v souvislosti se svým problematickým chováním, nevyhovujícími životními podmínkami či

nelehkými životními zkušenostmi. Typickou klientelou NZDM jsou rizikové skupiny dětí a mládeže, sociálně vyloučené děti a problémové děti.

1.2.1 Rizikové skupiny

Za rizikovou mládež považujeme dospívající, u nichž je ohrožen psychosociální vývoj a je tedy vyšší pravděpodobnost selhání v sociální a psychické oblasti. (LABÁTH aj., 2001)

Patří sem děti a mládež s agresivním chováním (delikvence, násilí), s únikovým chováním (záškoláctví, útoky z domova, útoky z diagnostických a nápravných zařízení, zneužívání návykových látek, sebevražedné tendence) a s projevy nestability v práci a v sociálním životě. (LABÁTH aj., 2001)

1.2.2 Sociálně vyloučení

Sociální vyloučení je charakterizováno nedostatečným přístupem k institucím zajišťujícím vzdělání, zdraví, ochranu a základní blahobyt, znamená život v izolaci či v malé skupině podobně deprivovaných lidí na okraji společnosti. (HERZOG aj., 2008)

Omezující životní podmínky ztěžují dětem přístup k získání základních hygienických, společenských a kulturních návyků. (KLÍMA aj., 2007)

1.2.3 Problémové děti

K problémovým dětem řadíme děti, které zažívají komplikované životní události, (rozpad rodiny, nové partnerské vztahy rodičů, časté stěhování, školní problémy, šikanu, předčasné sexuální zkušenosti) jejichž následkem se mohou projevovat konfliktně ve vrstevnických skupinách, chybí jim blízký citový vztah s rodiči. (KLÍMA aj., 2007)

Do této skupiny řadím také děti rodičů zaměřených na svou profesi a kariéru, takže jim na péči a budování vztahu s dětmi chybí čas.

1.3 Způsob práce v NZDM

Pro upřesnění základní charakteristiky NZDM, již je věnována tato kapitola, považuji za důležité uvést: Jakým způsobem - jakými činnostmi je v sociálních službách NZDM dosahováno výše zmiňovaných cílů, jako zlepšování kvality života dětí a mládeže, umožnění lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytváření podmínek k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Čím se liší pomoc a péče poskytovaná sociální službou NZDM od běžně dostupné institucionalizované pomoci a péče jakou je např. OSPOD (orgán sociálně-právní ochrany dětí).

1.3.1 Činnosti prováděné v NZDM

„Služba obsahuje tyto základní činnosti:

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti*
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím*
- c) sociálně terapeutické činnosti*
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí“ (Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. 3. 2006 o sociálních službách, 2006, s.29)*

1.3.2 Odlišnost od institucionalizované pomoci a péče

Rozdíl od běžně dostupné institucionalizované pomoci nespočívá pouze v nabídce činností, ale také v přístupu ke klientům a ve způsobu práce.

Odlišnosti NZDM od institucionalizované pomoci:

- a) místní, časová a finanční dosažitelnost služby
- b) dostupnost služby pro aktivní uživatele služby i pro náhodné návštěvníky
- c) poskytnutí prostoru pro otevřenou diskusi o nabídce služby a pro vlastní volbu klienta
- d) akceptace obtíží i způsobu vidění klientů a respektování klientova práva mlčet
- e) bezpečí vytvořené poskytnutím služby bez registrace, anonymně a bez rasového či názorového omezení. (KLÍMA aj., 2007)

2 VOLNÝ ČAS A JEHO VÝZNAM

Děti a mládež vyhledávají NZDM ve svém volném čase a někteří klienti zde dokonce tráví naprostou většinu svého volného času. V této kapitole se proto věnuji významu volného času a důvodům, proč děti do NZDM přicházejí trávit svůj volný čas. Na konci kapitoly definuji volnočasové aktivity poskytované v NZDM.

2.1 Definice volného času

Volný čas je opakem nutné práce a povinností. Je to doba, kdy si svobodně vybíráme činnosti, které děláme rádi, protože nám přinášejí uvolnění a pocit uspokojení. (PÁVKOVA aj, 1999)

Filosof Josef Pieper, ve stati zabývající se tématem volného času, napsal: „*Musíme však uvážit rozlišení (...) mezi přestávkou a volným časem. Smyslem přestávky je, že se zotavím z práce kvůli práci. (...) Ale smysl volného času je v něčem úplně jiném. Smyslem volného času není, abych mohl pracovat déle a bez poruchy..., ale abych i v pracovní funkci, která mě omezuje na určitý aspekt reality a činí si nárok jen na jeden určitý díl mé duše, přesto zůstal člověkem, to znamená, abych si rozuměl a realizoval se jako bytost, která je zaměřena na celek skutečnosti.*“ (cit. dle PÁVKOVÉ, 1999, s.20)

Volnočasové aktivity slouží jako prevence sociálně negativního chování. Funkce volného času jsou: rekreace, kompenzace, edukace, kontemplace, komunikace, integrace, participace, enkulturace. (MOJŽÍŠOVÁ, 2008)

2.2 Volný čas dětí a mládeže

Péče o volný čas dětí a mládeže má dle Pávkové a Hájka dva pedagogické úkoly:

1. Výchova ve volném čase – bezprostřední naplňování volného času
smysluplnými aktivitami.
2. Výchova k volnému času – seznámení a poskytnutí orientace v oblastech zájmových činností a nalezení oblasti poskytující možnost uspokojení a seberealizace. (PÁVKOVÁ aj., 1999)

Spousta se domnívá, že otázka, jak nakládat se svým volným časem je stejně obtížná, jako otázka, jak vykonávat svou profesi. Obojímu je třeba se naučit. (cit. dle MOJŽÍŠOVÁ, 2008)

Faktory ovlivňující trávení volného času Mojžíšová dělí na:

- faktory vnější - vlivy místního prostředí, uspořádání komunity a její specifika, charakter povinností vykonávaných mimo volný čas
- faktory vnitřní – věk, pohlaví, rodinný stav, osobnostní znaky, vzdělání, zdravotní stav (MOJŽÍŠOVÁ, 2008)

Na děti, které tráví svůj čas neorganizovaně a rodiče nesledují jejich volnočasové aktivity, působí nestrukturované prostředí negativně a starší kamarádi se stávají identifikačními vzory. Tím vznikají šance setkání s drogami, herními automaty a sexuálními příležitostmi, jež jsou rizikovými faktory, stejně jako nuda, která vede k pasivitě či destruktivním aktivitám. (SMÉKAL, 2003)

2.5 Volnočasové aktivity v NZDM

Aby měly aktivity nabízené jako náplň volného času klientům NZDM aktivizační, socializační a výchovné účinky, je zde upřednostněna vlastní kreativita a představa klienta, před předem připraveným programem a představou pracovníka. Klientův vlastní nápad, jak v NZDM svůj volný čas naplní, je plně respektován a klient je zároveň maximálně podporován v samostatnosti při realizaci svého nápadu.

Hierarchie preferovaných volnočasových aktivit v NZDM:

1. Jednoduché aktivity, iniciované a samostatně vykonávané klientem, pracovník je pouze zprostředkuje (např. zapůjčí vybavení).
2. Složitější aktivity iniciované a samostatně vykonávané klientem, pracovník je zprostředkuje, případně poskytne návodnou pomoc.
3. Akce iniciované klientem, při jejichž realizaci dochází ke spolupráci pracovníka s klientem.
4. Akce realizované pracovníky, ale pokud je to možné, zapojují do realizace klienty.
5. Dílny – klient se může volně zapojit do aktivit, nabízených a připravených lektorem. (HERZOG aj., 2008)

3 SPECIFICKÉ ÚKOLY KONTAKTNÍ PRÁCE V NZDM A JEJICH PLNĚNÍ

V této kapitole přiblížím kontaktní a socioterapeutickou práci v NZDM, která vede k naplňování cílů definovaných v kapitole 1, odstavci 1.1. Nejprve uvádím specifické úkoly kontaktní práce, jak je chápe a kategorizuje Klíma a následně popíjuji pracovní postupy, jejichž užití považuji v kontaktní a socioterapeutické práci v NZDM za důležitý předpoklad pro plnění vytyčených cílů.

3.1 Specifické úkoly kontaktní práce s dětmi a mládeží

Klíma vystihuje úkoly kontaktní práce s dětmi a mládeží takto:

- pomoci klientům zorientovat se a přijímat okolní svět
- rozšiřovat životní příležitosti klientů
- zprostředkovávat klientům řešení každodenních problémů
- pomáhat zmírňování nebezpečí při vyhocení konfliktů
- pomáhat měnit postoje sociálního okolí k atypickému chování klientů
- odborně se podílet na prevenci ohrožujících a rizikových forem chování klientů (cit. dle NEDĚLNÍKOVÁ aj., 2008)

3.3 Vztah s klientem

Jak uvádí Labáth, prvním předpokladem efektivního působení na klienta je vytvoření vztahu. V případě rizikové mládeže je limitujícím faktorem nedůvěra, související s negativním nastavením vůči autoritám. Pokud se nám však podaří důvěru získat, pravděpodobnost pozitivních změn, v případě jakéhokoli asociálního chování, nápadně vzroste. Kvalitní vztah znamená, že dospělý se stane oporou, garantem bezpečí, případně vzorem. (LABÁTH aj., 2001)

Nedělníková vystihuje dva zdánlivě protichůdné jevy, které v sobě sociální práce s dětmi a mládeží obsahuje:

- přístup kontaktní práce „tady a teď“, usilující o efektivní intervenci i při krátkém kontaktu
- sociální a sociálně pedagogický přístup směřující k navázání dlouhodobého vztahu, který umožní pro klienta přínosnou spolupráci (NEDĚLNÍKOVÁ, 2008)

Ať již uvažujeme o okamžité efektivní intervenci, nebo o přínosném dlouhodobém vztahu s klientem, je výhodné, když pracovník NZDM ovládá některé dovednosti pedagogické i terapeutické. K terapeutickým dovednostem a k budování vztahu s klientem patří vedení rozhovoru. Bartošíková a Voříšek uvádějí, že terapeut nepomáhá konkrétními činy, ale přímo způsobem, jakým vede rozhovor. (BARTOŠÍKOVÁ a VOŘÍŠEK, 1998)

Dále autoři poznamenávají, že vztah terapeuta a klienta se a mění a vyvíjí, co se týče blízkosti a vzdálenosti terapeuta a klienta. Dochází k „testování hranic“, k jejich překročení či uhájení a po delším čase nastane sblížení a hlubší poznání klienta. (BARTOŠÍKOVÁ a VOŘÍŠEK, 1998)

V souvislosti s hranicemi je trefně uvedeno, že klient a terapeut by si měli být blízko, jak je to jen možné a daleko, jak je to nutné. (BARTOŠÍKOVÁ a VOŘÍŠEK, 1998)

3.4 Motivující intervence - podpora, posilování, „přenálepkování“

Práce s nemotivovanými klienty, kteří často postrádají podněty pro budování pozitivního sebeobrazu by neměla postrádat prvky motivující intervence, jakými jsou podpora, posilování a „přenálepkování“. Intervencí rozumíme reakci na sdělení, tvrzení či jednání přicházející od klienta. Motivující intervence mají v nízkoprahových službách své místo. Jak uvádí Babická, klienti jsou obvykle ve stadiu, kdy zatím necítí potřebu změny, i

když si mohou být vědomi rizik svého problematického chování. (BABICKÁ, 2008)

Potřeba sebevýchovy, řízení svého vlastního vývoje, která vzniká v období dospívání, je důležitým vývojovým faktorem. Uplatní se však pouze tehdy, pokud je podporována povzbuzováním. Děti, které nejsou k sebeutváření systematicky vedeny, přijímají příležitosti i tlaky okolí pasivně. Pokud se podaří potřebu sebeřízení probudit a udržet, významně to napomáhá rozvoji sebeúcty. (SMÉKAL, 2003)

V souvislosti s podporou klienta považují za podstatné mít již s klientem vybudovaný vztah a znát tedy klientovy přednosti. Jen tak bude podpora z naší strany autentická, srozumitelná a tedy účinná. Výstižně se vyjadřují k podpoře klienta Bartošíková a Voříšek, kteří apelují v pomáhajících rozhovorech na snahu otevřít klientovi jeho vlastní zdroje. (BARTOŠÍKOVÁ a VOŘÍŠEK, 1998)

Motivující intervencí je také posilování. Posilování je proces cíleného podporování skrytých, potlačených nebo deformovaných pozitivních zdrojů. Úkolem je utvářet kontext, ve kterém může docházet ke klientově sebereflexi a budování jeho pozitivního sebeobrazu. (LABÁTH, 2001)

Kerseyová píše: „*Děti přicházejí na svět a nevědí, kdo jsou. Dozvídají se to postupně od těch, kdo jsou kolem nich.*“ (cit. dle SHEEDYOVÁ-KURCINKOVÁ, 1998, s.17)

Sheedyová- Kurcinková tvrdí, že můžeme částečně ovlivnit to, jak klienta vnímají lidé, kteří jej obklopují. Děti, které mají z domova i ze školy „nálepky“ agresivních, hlučných, nepozorných apod. mají před sebou velmi těžký úkol, když se snaží vybudovat si zdravý pocit sebedůvěry. Reakce okolí na děti s těmito „nálepkami“ bude odmítavá. „Přenálepkování“ znamená opustit negativní obrazy a slabosti dítěte a zavést nové „nálepky“, které upozorňují na silné stránky a schopnosti. Změní se tím vnímání i jednání okolí vůči problémovému dítěti a postupně i jeho sebepojetí. (SHEEDYOVÁ-KURCINKOVÁ, 1998)

Stoupenci sociologické teorie nálepkování, považují znějšku určené „nálepky“ za jednu z příčin deviantního chování jedince, který má tendenci chovat se podle toho, za co jej jiní považují. V souvislosti s negativní „nálepkou“ je jedinci přisouzena také určitá sociální pozice, v prostředí kde se pohybuje. Tento člověk bude jen velmi těžko hledat způsob, kterým přesvědčí ostatní, aby změnilí své postoje vůči němu a tím mu poskytlí možnost změnit i přisouzenou sociální pozici. (PEŠATOVÁ, 2007)

3.5 Vlídnot, partnerská spolupráce

Ať se jednalo o spolupráci při doučování, partnerství při hraní společenské hry, pomoc při realizaci nápadů, či společný úklid, aktivita pomáhá klientům uvolnit se a komunikovat bezprostředněji. V praxi jsem se převědčila, že pro mnohé klienty je nabídka vztahu a spolupráce s vlídnou autoritou zcela novou zkušeností. Vlídnot působí na klienta jako přitažlivá síla, která značně urychlí navázání vztahu. Společná aktivita pak může být dobrým způsobem, jak se klientovi přiblížit a dovědět se o něm více. Vališová se tvrdí, že uvádí, že sami sebe i skutečný názor druhých poznáme pouze při aktivní činnosti. (VALIŠOVÁ, 2004)

Nízkoprahově organizované služby zprostředkovávají rizikovým a ohroženým dětem a mládeži zkušenost s partnerským přístupem dospělých, poskytujících odbornou pomoc a majících přitom zájem na změně jejich nežádoucího chování. Tato zkušenost je protikladem omezujícího, dozorujícího a normativního přístup. (NEDĚLNÍKOVÁ, 2008)

Matějček charakterizuje výchovný vztah jako oboustranný. Dítě je svým prostředím ovlivňováno a formováno a samo také prostředí přetváří. Je vychováno a také samo vychovává. (MATĚJČEK, 1993)

Vališová uvádí několik pomůcek pro navázání partnerské komunikace s dětmi a mládeží, které přispějí vzájemnému pochopení a porozumění. Dospělý by měl:

- mluvit vždy za sebe

- odvolávat se na konkrétní situace v souvislosti se svými pocity (mrzí mě..., překvapilo mě...)
 - žádat vysvětlení, než zaujme stanoviska ke konkrétní situaci, (vysvěli mi prosím svůj postoj...)
 - uznat, že se může mýlit
 - pochválit chování, které je mu příjemné (udělalo mi radost...)
- (VALIŠOVÁ, 2004)

3.6 Stanovení pravidel, důslednost

Od zmiňovaných terapeutických dovedností, které můžeme uplatnit při práci s klientem v NZDM chci následně uvést některé důležité pedagogické dovednosti, které vyžadují uplatnění autority. Patří k nim výchovné intervence - stanovení pravidel a důslednost. Zvláště pro klienty, kteří velmi často vycházejí z neuspořádaných a nejasných rodinných vztahů a sami mají tendenci k dissociálnímu, agresivnímu a vzdorovitému chování vůči svým vrstevníkům i vůči autoritám, s nimiž se setkávají, je stanovení pravidel momentem, který jim značně usnadní orientaci a tím i spolupráci. Důslednost, pokud vychází z důvěryhodného zdroje, může klientům poskytovat dosud nepoznaný pocit bezpečí. *„Člověk má schopnost sebeurčení a reflexe. Proces rozvoje člověka probíhá především ve společenských situacích, podmíněných systémem hodnot, norem, cílů, očekávání a společenskými vztahy.“* (WRÓBEL, 2008, s.120)

Nevhodné nebo nepodnětné rodinné prostředí může podpořit rozvoj nežádoucích způsobů chování a nežádoucích osobnostních charakteristik. Dítě navíc reaguje na eticky různorodé nabídky prostředí a v dnešním světě rychlých médií a drogové scény je sociální kontrola téměř nemožná. (PEŠATOVÁ, 2007)

Pešatová v definici poruch chování vycházející z MKN-10 (Mezinárodní diagnostický systém) uvádí, že poruchy chování jako

charakterizovány opakujícími se a trvalými projevy dissociálního, agresivního a vzdorovitého chování, které trvají alespoň šest měsíců nebo déle. (PEŠATOVÁ, 2007)

Výchovné intervence jsou v nízkoprahových službách opodstatněné, účelné a nevyhnutelné. Pracovník zastupuje normy a pravidla zařízení i společnosti, dohlíží na jejich dodržování a intervnuje v případě, kdy jsou klientovy normy a způsoby chování nepřijatelné. Práce s pravidly je nezbytná pro vymezení bezpečného interakčního prostoru. Ač výchovné intervence uvádí klienta do nerovnocenné pozice, protože je nahlížen jako nekompetentní, pracovník intervencí podněcuje klientovo uvažování o normách a způsobech chování a vnímá u klienta potenciál změny. (BABICKÁ, 2008)

Aby byl podnícen klientův potenciál změny a při výchovné intervenci nedošlo k narušení partnerského a důvěryhodného vztahu klienta a sociálního pracovníka, je na pracovníka kladen požadavek rozvíjet svou přirozenou autoritu.

Autoritu oslabuje: neznalost, nedůslednost, nespravedlnost, nadměrná suverenita, nečestné jednání, nerozhodnost, nedodržení slibů, nevyrovnanost, nízké sebevědomí, nadřazenost, nejistota. Autoritu rozvíjí: vysoká profesionální úroveň, umění vedení týmu, dovednost komunikovat a spolupracovat se skupinou, dovednost předcházet konfliktům a řešit je, umění kombinovat velkorysost, humor, přísnost a důslednost, dovednost zvládat citové vztahy k sobě a k ostatním, umění sdělovat pochvalu i kritiku, přirozený image kultivovaného chování, odolnost vůči stresu. (VALIŠOVÁ, 2004)

Je nezbytné, brát na vědomí a respektovat individuální energii a temperament mladých klientů. Lábat v té souvislosti uvádí, že úkolem výchovy není veškeré projevy dětské agresivity utlumit, ale přesměrovat asociální chování na prosociální, surové a hrubé způsoby pomoci měnit na společensky přijatelnější. (LABÁTH, 2001)

Jedním ze základních konfliktů člověka je konflikt osobních cílů s cíli jeho okolí, které přejímá s nechtím a nedůvěrou. Vyrovnaní s tímto konfliktem pomáhá člověku co nejpřesnější poznání sebe sama a důvěra jeho okolí v něj. (VALIŠOVÁ, 2004)

Projevem důvěry a partnerství vůči klientům je např. společná tvorba pravidel NZDM s klienty, která velmi napomůže respektování i osvojování pravidel v NZDM. Dalším způsobem podpory partnerství pracovníka a klienta je poskytnutí možnosti stěžovat si. V případě nesouhlasu klienta s uplatněním sankcí vůči němu, či s jakýmkoli jiným postupem pracovníka NZDM, má klient možnost stěžovat si ústně či písemně na postup pracovníka vedení NZDM. Každý klient musí být o možnosti a způsobu podání stížnosti informován. Možnost klientů stěžovat si vychází ze zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, a prováděcí vyhlášky č.505/2006 Sb. (*Vnitřní metodika NZDM Klubu Zvonice*, 2009)

Při uplatňování autority, je dle Vališové nezbytné dodržení modelu PPP:

Pořádek – proměňující se stav, umožňující plnit požadované povinnosti i naplňovat práva jedince. Práva - soubor podmínek, zajišťujících rozvoj jedince v oblasti biologické, psychologické a sociální. Povinnosti - nároky sociálního celku vůči jedinci - tabu, normy, hodnoty, zákony. Mnohé jsou při neplnění sankcionizovány, jejich osvojování je pro vyvíjejícího se jedince náročné (VALIŠOVÁ, 2004)

V práci s klientem v NZDM se pomáhající a kontrolující přístup střídá, oba dva jsou účelné a užitečné, pokud přispívají k žádoucí změně chování. Přístup se mění v dlouhodobém horizontu vytváření vztahu s klientem, i v průběhu jediné intervence. Rozhodnutí, zda použít pomoc nebo kontrolu, je pouze na pracovníkovi. (BABICKÁ, 2008)

4 NZDM KLUB ZVONICE

V této kapitole charakterizuji NZDM klub Zvonice, kde pracuji, pokouším se vystihnout, co je pro zdejší klienty a pro prostředí klubu Zvonice typické a zmiňuji některé důležité změny ve způsobu naší práce, na cestě k plnění poslání služby NZDM.

4.1 Malé město a „rodinné“ prostředí NZDM

Český Brod, kde se NZDM klub Zvonice nachází, je malé město (necelých 7 000 obyvatel). Přestože služby NZDM by měly být poskytovány anonymně, jen zřídka se objevují klienti, které nikdo nezná. Výjimku tvoří děti, které se do města čerstvě přistěhovaly, případně jsou na návštěvě u některého ze stálých klientů, nebo jsou na útěku z domova či z ústavního zařízení a městem pouze procházejí.

Většina příchozích klientů se vzájemně zná alespoň „od vidění“ nebo ze školy. Pozitivním momentem předchozích známostí klientů je značné usnadnění prvokontaktu. Děti, které jednou přijdou do klubu a potřebují využít nabízených služeb, obvykle rychle naváží kontakty s ostatními vrstevníky a rychle se zorientují v novém prostředí i v nabídce služeb.

Vzhledem k tomu, že pracovníci jsou převážně z jiných měst a do Klubu Zvonice dojíždí, není problémem udržet si hranice pracovního kontaktu, s čímž mívají potíže pracovníci v jiných maloměstských NZDM, kteří potkávají klienty na každém svém kroku. Jsem přesvědčena, že dobré udržování hranic mezi pracovníky a klienty poskytuje klientům v případě potřeby prostor pro změnu, případně pro vytvoření nové „nálepky“. Již po několika týdnech v Klubu Zvonice mohou klienti získat ocenění pracovníků a respekt vrstevníků např. jako nejlepší hráči stolního fotbalu, zruční výrobci keramiky, správci PC apod., což se jim ve škole pro nevalnou pověst a prospěch nemusí dařit. Také kontakt s rodiči je omezen na minimální možnou míru, aby klub zůstal bezpečným prostorem a oddychovou zónou pro klienty, nemající obvykle příliš přívětivé rodinné zázemí.

Děti, které se stávají pravidelnými návštěvníky NZDM Klubu Zvonice po dobu několika let, většinou přestanou docházet teprve tehdy, když se stěhují do jiného města, nebo založí vlastní rodiny. První generace klientů, která svůj volný čas trávila v klubu Zvonice má dnes svá zaměstnání, vlastní potomky a partnery, ale do klubu se stále vrací na návštěvy i pro radu, nezdá se účastní prázdninových či víkendových výletů s klienty klubu Zvonice nebo dobrovolně pomáhají na akcích pořádaných pro veřejnost.

Klientka, která po odchodu z klubu studovala střední školu zaměřenou na sociální práci, hledala vhodnou praxi a vrátila se do NZDM klubu Zvonice jako velmi přínosná praktikantka, znala prostředí i ostatních klientů.

4.2 Lektoři volnočasových aktivit

Rodiče našich klientů většinou neví, jak jejich děti tráví volný čas, často nemají finanční ani časové možnosti podpořit děti v oblíbené a smysluplné činnosti. Klienti dostanou v klubu příležitost nalézt oblast zájmu, která je oslovuje a kde mohou vyniknout, nezdá se během volnočasových aktivit naváží cenná přátelství, která pak fungují i mimo klub.

Oblíbenost volnočasových aktivit u klientů zkoumáme každoročně v dotaznících. Pro nejžádanější zájmové činnosti jsou zde k dispozici zkušení lektoři, kteří mohou dlouhodobě rozvíjet schopnosti nadaných dětí a učit je novým dovednostem v dané oblasti. V roce 2009 pracuje v klubu lektorka výtvarky, rukodělných činností a lektorka sportu a her. Jako reakce na nápady a zájmy klientů, se zde v minulém roce objevovali také lektoři hudby, divadla, tance apod.

Lektoři tance jsou zvláštní kapitolou. Každý rok se v klubu několik klientů dohodne na společném zájmu o tanec a chtějí se zpravidla pravidelně scházet. Několikrát se podařilo povzbudit děti dokonce k samostatnému vedení a dlouhodobému fungování taneční skupiny, která klub Zvonice reprezentovala ve městě i mimo ně na různých kulturních akcích. Obvykle

taková dětská skupina nefungovala déle než jeden rok, ale po nějakém čase začne vždy vznikat další.

Mimo kontaktní pracovníky, kteří fungují zároveň jako sociální terapeuti, pracovaly v Klubu Zvonice v letech 2006-2009 také zahraniční dobrovolnice z Německa. Každá z nich zde strávila jeden rok. Tato zkušenost se ukázala být všestranně přínosnou. Děti měly možnost seznámit se s cizí kulturou, snažily se komunikovat v cizích jazycích, či se dorozumívat beze slov, i romské děti pocítily větší příslušnost ke svému městu i zemi a nabízely teď naopak vlastní zázemí někomu, kdo se u nás neorientuje, neumí jejich jazyk, kdo přišel z daleka a dočasně, ale se zájmem blíže je poznat. Klienti vnímali zahraniční pracovnice jako někoho, kdo jim dobrovolně věnuje svůj volný čas a nabízí jim přátelství. Zahraniční dobrovolnice se k velké radosti klientů do NZDM klubu Zvonice vrací na návštěvy.

Vzhledem ke zvyšujícímu se počtu stálých klientů v roce 2009, (průměrná návštěvnost je kolem 22 klientů denně) kteří využívají zařízení a zázemí klubu Zvonice, vznikla diskuse o možné neefektivnosti poskytovaných služeb, na nichž se klienti stávají závislími, takže pak nejsou prakticky schopni trávit odpoledne ve všední den jinak, než v zázemí poskytovaném NZDM klubem Zvonice. Výsledkem bylo ustanovení jednoho dne v týdnu, kdy je klub zcela uzavřen.

4.3 Věkové složení klientů

Převážnou část klientů (zhruba 70%) tvoří děti z romských rodin, proto přizpůsobujeme některá pravidla této skutečnosti. Pravidelně se stává, že sourozenci přivedou či dokonce přinesou dalšího mladšího sourozence, který nedosáhl minimální věkové hranice 6 let, umožňující využívat služeb NZDM.

Protože starší děti v romských rodinách často pečují o mladší sourozence od útlého věku a nezřídka je mají na starost po celé odpoledne, není možné, zejména v zimních měsících trvat striktně na dodržení minimálního věku klientů. Klienti jsou opakovaně upozorněni na to, že

sourozenec mladší šesti let nepatří do zařízení NZDM, protože zde nemáme podmínky pro péči o tuto věkovou skupinu. Pokud jsou však starší děti schopny věnovat dostatečnou pozornost a péči mladším sourozencům, které do klubu přivedly, samozřejmě je zde necháme. Jestliže po opakovaném upozornění dochází stejné děti mladší šesti let do klubu pravidelně, kontaktujeme rodiče a snažíme se řešit situaci s nimi.

Je pozoruhodné, jak silné sourozenecké vztahy fungují v romských rodinách, jaký respekt mají starší děti u mladších a jak přirozeně, nesobecky a vřele dokáží starší o mladší pečovat, popřípadě je bránit před ostatními dětmi.

Převažující věková kategorie klientů v NZDM klubu Zvonice se nyní pohybuje mezi 6-12 lety. Způsob komunikace s dětmi převažující věkové skupiny, problémy, s nimiž přicházejí a diskuse, které vznikají během probíhajících aktivit jsou pro děti starší 12 let nezajímavé a odsunují je na okraj. Proto jsme pro starší klienty vyčlenili jeden den v týdnu, kdy nemají do klubu přístup děti pod 12 let.

4.4 Rodičovský model

Obvykle se ve službě v klubu Zvonice střídám s kolegou kontaktním pracovníkem. V posledním půl roce jsme se však dohodli na občasných společných službách, kde vzniká díky posílení „dozoru“ větší prostor pro individuální rozhovory a plánování s klienty, i pro pozorování. Jeden z nás se obvykle věnuje práci se skupinou a druhý má příležitost komunikovat s jednotlivci či nezaujatě pozorovat aktivity a sociální interakce klientů, ale i pracovní postupy kolegy. Poté si vyměňujeme nové zkušenosti, výsledky pozorování, zápisy do klientských složek atd.. Na poradách pak probíhá společná diskuse také s lektory volnočasových aktivit.

Velmi se nám osvědčilo fungování ve dvojici muž-žena. Mladší klienti mohou díky tomu pocítovat zázemí podobné rodičovskému modelu matka-otec. Pro klienty ve věku nad 12 let, kteří vyhledávají pro osobnější

komunikaci většinou autoritu stejného pohlaví, je kontaktní dvojice rovněž vítanou příležitostí.

4.5 Olašští Romové

Ráda bych se zde krátce zmínila o romském kastovním systému a Olašských Romech, tak jak jsem se s nimi setkala v klubu Zvonice. Setkání s Olašskými Romy bylo pro mě velmi silnou a zajímavou zkušeností, kterou zde zmiňuji proto, že si při práci s nimi nedokážu představit aplikaci pracovních postupů popsaných v předchozích kapitolách. Chování dětí Olašských Romů bylo natolik odlišné od chování ostatních klientů, že jen pro navázání kontaktu s těmito dětmi, bych potřebovala spolupráci etnologa.

V Českém Brodě žije poměrně uzavřená a početná komunita Olašských Romů, která stále udržuje zvyky a tradice svých předků. Byla jsem účastnicí důležitých obřadů, jako je svatba a pohřeb, probíhajících v duchu tradice Olašských Romů.

Olašští Romové si obvykle nevytvářejí žádné společenské ani osobní vazby s českou většinovou společností, ale ani s ostatními skupinami Romů. Stále se jim daří být na našem společenském uspořádání poměrně nezávislí. Proniknout do tajů jejich rodinných systémů, je pro člověka zvenku obtížné. Co se týče jejich výdělečných aktivit, nezřídka se dostávají do konfliktu se zákonem.

„Neolašští“ romští klienti NZDM Klubu Zvonice často ventilovali své obavy z Olašských Romů, vyprávěli své negativní zkušenosti s nimi, zřetelně dávali najevo, že k jejich skupině nepatří. Když olašské děti navštívily klub Zvonice, doprovodily je sem vždy jejich rodiče, či prarodiče. Ostatní „neolašští“ romští vrstevníci se olašských dětí stranili a nepřijali je mezi sebe, stejně tak neproběhl kontakt olašských dětí s dalšími dětmi v klubu.

Olašské děti byly viditelně odlišné od ostatních klientů. Byly neobratnější ve vyjadřovacích schopnostech, mezi sebou hovořily převážně

romsky, bez ohledu na věk neznaly obvyklé společenské hry, neměly běžné společenské návyky. Bylo těžké s nimi navázat kontakt, obvyklým způsobem komunikovat. Např. při vysvětlování pravidel hry, nefungovala ani názorná ukázka, děti přistupovaly k hračkám s odstupem, spíše jako by je „testovaly“, než si s nimi skutečně hrály, přebíhaly od jedné věci ke druhé, nebylo možné je čímkoli zaujmout, ale ani zjistit, kam jejich vlastní zájem směřuje.

Přesto si olášské děti velmi vážily pozornosti pracovníků, ptaly se na vše, co upoutalo jejich pozornost, zůstaly v klubu až do chvíle, než pro ně přišli jejich rodiče či prarodiče. Rodiče či prarodiče obvykle také poděkovali za naši péči o jejich potomky.

5 KAZUISTICKÁ STUDIE KLIENTA H.

V Klubu Zvonice se podílím na sociálně terapeutické činnosti, jejíž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování klientů a dále zahrnuje zprostředkování kontaktu klienta se společenským prostředím, podporu a pomoc při využívání běžně dostupných služeb a informačních zdrojů, pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podporu při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování.

Klienta H. jsem pro kazuistickou studii zvolila proto, že jeho povaha a chování jsou často předmětem mého přemýšlení. Je to klient, u kterého i drobná změna znamená velký úspěch. Kazuistika H. dobře ilustruje nelehkou snahu o vyváženost v konfliktu rolí pracovníka NZDM. Role partnera a pomocníka vesrus role kontrolující autority.

5.1 Sociální evidence

5.1.1 Základní údaje

Třináctiletý H. navštěvuje základní školu, je klientem nízkoprahového klubu přes 2 roky a přivedl jej sem kamarád.

5.1.2 První kontakt

H. působí při prvním setkání nenápadně, ale přirozeně, komunikuje s dětmi i s pracovníky klubu. H. se sám představuje všem, kdo ho neznají a několik prvních setkání je jeho pozornost soustředěna na boxovací pytel a vše co se děje kolem něj. Pokud kolem něj nastane nějaká nejasná situace, konflikt, bitka, hádka, H. se ujímá řešení, situaci „srovná“ většinou okřiknutím aktérů. Vzhledem k fyzické převaze a viditelné boxerské zdatnosti má u ostatních klientů okamžitě autoritu. H. si zpočátku chodil do klubu zejména zaboxovat, hledal zřejmě nové prostředí, kontakty a respekt ve skupině vrstevníků.

5.2 Sociální diagnostika

5.2.1 Sociální anamnéza

H. pochází z průměrně finančně zabezpečené rodiny, bydlí v bytovce spolu s dospělou sestrou a matkou, otec je ve výkonu trestu a H. s ním není v kontaktu. H. ve slovním projevu hojně používá vulgárních výrazů, má opakované problémy s autoritami ve škole i v klubu, je označován za agresivního, impulzivního a asociálního. Pokud se nenaučí nakládat se svými negativními emocemi, bude špatně přijímán i nadále a jeho pocity nespravedlnosti a křivdy, o kterých se zmiňuje, porostou. H. není dobře přijímán ani vrstevníky, ačkoli má respekt pro svou fyzickou převahu. Vznikne-li problém, pracovníci se snaží o rozhovor s H., o rozbor konfliktních situací, které zde probíhají, dávají H. možnost zaměřit pozornost na své emoce, na příčiny, které v něm vzbuzují nekontrolovatelné reakce a učit se s nimi pracovat.

Matka nejví o H. zájem, nemá přehled, jak tráví H. svůj volný čas, v klubu se nebyla podívat ani jednou, H. nemá nikdy stanovenou hodinu odchodu.

Největším problémem se pro H. jeví komunikace se ženskou částí pracovního týmu a s dívčí částí dětského kolektivu. H. odmítl naši nabídku

pracovat na zlepšení vztahů v nízkoprahovém klubu, souhlasil však s tím, že bude pracovat na zlepšení sebedisciplíny ve škole.

H. trvalo zhruba tři měsíce, než projevil svou negativní stránku, zpočátku byl zejména vůči dospělým velmi milý a úslužný, mezi dětmi se zastával slabších, ale působil spíše tiše a nenápadně. Po vybudování vztahů se začal H. projevovat velmi výbušně zejména v situacích, kdy někdo projevil nesouhlas s jeho chováním, či názory, ať již se jednalo o dospělého či vrstevníka, nebo dokonce o blízkého přítele.

Ukázalo se také, že H. je rád v centru pozornosti dětí i dospělých. Jakmile pro něj přestalo být prostředí nové a tím zajímavé, běžné sociální interakce ho nezajímají, běžný program a sdílení společných aktivit a her ho většinou neoslovuje, začal na sebe upozorňovat vulgaritou, útoky na ostatní a narušováním chodu a řádu nízkoprahového klubu.

V současné době nedokáže H. vyjít s dětmi ani s dospělými, vyvolává potyčky, nedokáže setrvat v klidu, být „jedním z mnoha“. Klidnější je H. pouze v kontaktu s pracovníkem R., který se mu plně věnuje, je ochoten s ním fyzicky zápasit a měřit své síly, ale který mu zároveň stanoví pevné hranice a nenechá se vyprovokovat. S lektorem T., také mužského pohlaví, který byl benevolentnější co se týče hranic a zároveň autentičtější a emocionálnější v reakcích na klientovy provokace, H. nevycházel.

5.2.2 Osobní anamnéza

H. se nikdy neléčil ani somaticky ani psychicky. Když dostal H. možnost nahlédnout do vedení spisu o něm, s radostí toho využil, což se obvykle u klientů nestává a podrobně si vše prostudoval. Souhlasil s většinou námi zapsaných informací, které jsou částečně obsaženy v této kazuistice. H. tedy ví o své výbušnosti, o špatném sebeovládání, o problémech v interakci s okolím atd., je si vědom i své fyzické zdatnosti a inteligence.

H. má vždy odlišný názor na průběh konfliktů, které rozebíráme. Vnímá se většinou jako oběť špatného zacházení ze strany autorit, poukazuje

opakovaně na jejich nekompetenci a agresivitu a těmto také dává za vinu vlastní neúměrné reakce, které považuje za nutnou obranu. Zároveň však H. obvykle není schopen dialogu přímo s účastníky konfliktních situací a ani po delším čase není ochoten připustit jiný úhel pohledu. Pro nesouhlas je H. ochoten rozejít se za dramatických okolností s kýmkoli, i s nejlepším přítelem. Po uplynutí několika týdnů se vždy vrací a opět svérázně komunikuje.

5.2.3 Hodnocení informací

Nejlepších výsledků, tedy dočasné změny chování, bylo u H. dosaženo sankcemi za porušování řádu. Např. byl H. dočasně vyloučen z klubu a nesměl jej navštěvovat po dobu 14 dní. Přestože H. není každodenním pravidelným návštěvníkem klubu, v době trestu přicházel každý den a pokoušel se dostat dovnitř. Byl však důsledně vykazován a po 14 dnech se při jeho návratu dočasně projevila změna v chování. H. byl klidnější, snažil se o lepší sebeovládání, respektoval nutný řád a slušné chování v klubu.

Přestože H. je poměrně inteligentní, zatím se nám často neosvědčuje vlídná komunikace, ani dialog s ním, ale ani diskuse při větším počtu účastníků, H. všechny tyto snahy a aktivity opakovaně bojkotuje. Dokonce ani v situacích, kdy sám přichází a svěřuje se s problémy ve škole, nedokáže komunikovat oboustranně, nepřijímá ani názory, ale nereaguje ani na otázky kladené ze strany dospělých. H. také lépe spolupracuje, když je mu nabídnuta zodpovědná či vedoucí role při nějaké činnosti, ale obvykle nevydrží být dlouho takto vstřícný.

Pokud se s ním po proběhlém konfliktu pokouší dohodnout pracovník mužského pohlaví, který má fyzickou převahu, H. je schopen naoko přistoupit na smír, ale při dalších návštěvách se ke konfliktu neustále vrací a cítí se dlouho ukřivděn. Chování H. je nepředvídatelné, střídavě jsem v pozici jím zmiňovaných nenáviděných autorit, střídavě jsem oblíbeným cílem pozitivní

pozornosti H., který mi např. nabízí pamlsky, chce sdílet oblíbenou hudbu, nabízí doprovod domů apod. Ačkoli se snažím využít všech situací, kdy můžu podpořit záblesky vlídnosti a vstřícnosti u H. a navázat s ním rovnocennější a přátelštější vztah, ne vždy se mi to daří.

Domnívám se, že H. je zraňován nezájmem matky a sestry o jeho osobu a cítí se bezmocný v možnosti navázat s nimi kontakt. Myslím, že H. je díky tomu nejistý a nedůvěřivý zejména v kontaktu s osobami ženského pohlaví, své obavy a zranění ventiluje agresivním chováním, přičemž si uzavírá cestu k bližším vztahům. Absence otce a mužského vzoru se pak projevuje v neustálé snaze porovnávat své síly s chlapci a muži v okolí, v ujišťování se o vlastní mužské identitě a hledání bezpečné pozice v mužském kolektivu. Vznětlivost, hyperkineze, nedůvěřivost a sklon řešit konflikty fyzickou silou, mohou být jistě hendikepem při rozhodování H., zda si získat vlastní místo a pozornost ostatních vlídným a přátelským chováním, či je dobývat silou a vulgaritou.

5.3 Navrhování řešení a plán sociální pomoci

5.3.1 Socioterapeutický plán krátkodobý

Opakovaně je našim cílem, najít způsob komunikace a způsob, jak řešit každodenní konfliktní situace s tímto klientem. Důležitá je sebereflexe emocí, schopnost udržet si vnitřně emocionální odstup od slovních útoků H., nenechat oslabit svou schopnost jednat s H. vlídně, ale věcně a důsledně a být mu tak oporou v konfliktní situaci. Na druhou stranu přílišná sebekontrola v konfliktních situacích povzbuzuje H. k větší agresi a k provokacím, proto považuji za důležitou také schopnost klidně a otevřeně hovořit o vlastních emocích, o tom, co ve mě chování H. vzbuzuje.

Během skupinové supervize, kde jsem řešila problém s klientem H., se objevil názor, že jedinou cestou k tomuto klientovi je vytrvalá podpora a vstřícnost, s čímž souhlasím.

5.3.2 Socioterapeutický plán dlouhodobý

Dlouhodobě se snažíme, aby se H. naučil dodržovat základní nezbytná pravidla v klubu a aby respektoval fakt, že není v silách pracovníků, věnovat pozornost po celou dobu pouze jednomu klientovi. Tento cíl se shoduje s klientovou zakázkou, zlepšit svou disciplinovanost ve škole, přičemž se na zakázce pokusíme pracovat v prostředí nízkoprahového klubu.

Pokouším se s H. nadále budovat a udržovat důvěryhodný vztah, abych mohla podporovat a posilovat jeho silné stránky a pozitivní způsoby komunikace. K tomu je nezbytné udržovat pro H. přínosný způsob komunikace, který je méně autoritativní a osobnější, než ten, který zná ze školy či z domova, ale pevnější a rozhodnější, než způsob, kterým na něj reagují jeho vrstevníci.

5.3.3 Konečný program sociální pomoci

Klient pracuje na uskutečnění své zakázky, takže zaměřuji na H. svou pozornost během společných volnočasových aktivit, věnuji velkou péči udržování kontaktu s H. a komunikaci a následně zapisuji kroky do osobního spisu, který je k dispozici také kolegům, takže sem doplňuji nové zkušenosti a poznatky o H..

S kolegy program dále komentujeme při pravidelných čtrnáctidenních poradách i měsíčních supervizích a rozhodujeme se o dalším postupu, rozebíráme svá předchozí rozhodnutí a reakce v konfliktních situacích a diskutujeme o jejich účinnosti. V horizontu dvou let, které zbývají H. do ukončení školní docházky, budeme i nadále povzbuzovat H. k sebereflexi vlastního chování tak, aby měl možnost korigovat své reakce a dokázal vycházet s autoritami.

Domnívám se, že H. chybí pozitivní bližší vztah s autoritami obou pohlaví a emoční stabilita. Myslím, že H. prospívá jakákoli možnost dlouhodobější spolupráce se starší či s dospělou vlídnou osobou, od které je H.

ochoten se učit, která jej podporuje a rozvíjí jeho dovednosti a zájmy.

5.3.4 Spolupráce s dalšími pomáhajícími pracovníky, fungování sociální sítě

V NZDM Klubu Zvonice klademe velký důraz na otevřenost i diskrétnost, zachování anonymity příchozích je samozřejmostí. Tím je zajišťován pocit bezpečí a důvěry klientů a podporována možnost autentičnosti. Spolupráce s dalšími pomáhajícími probíhá pouze na výslovné přání klienta, což není případ H. Domnívám se však, že pro H. by byla velmi prospěšná individuální terapie v návaznosti na komunitní terapie v kruhu týnejdžrů.

5.4 Sociální vedení

Jak jsem zmínila výše, můj současný vztah s H. je kolísající. H. dokáže komunikovat v rámci vymezených pravidel většinou jen po několik minut, obvykle na počátku setkání sděluje osobní zážitky z poslední doby, často však následně začne používat vulgarismy a stále hledá způsoby, jak narušit či znemožnit probíhající aktivitu, či situaci, ve které se nachází.

Zpočátku jsem hledala příčinu změny, která v chování H. nastala zhruba po třech měsících od jeho příchodu do klubu. Zpočátku byl H. vůči mě i vůči ostatním vstřícný, komunikativní, milý a přátelský. V rozhovoru jsem se H. otevřeně dotázala, zda nastal nějaký zlomový okamžik, který způsobil změnu v jeho chování. Dověděla jsem se, že klient byl zklamán zjištěním, že v konfliktech nestojím na jeho straně, ale vždy na straně vedoucích a pravidel, což mu znemožňuje vidět mou osobu jako přátelskou a partnerskou.

5.5 Ověřování výsledků

Po celou dobu práce s H. jsem se mu snažila poskytovat prostor pro autentické projevy a brala jsem i jeho extrémní reakce vážně. Jakmile však klient zjistil, že mu nemohu dát svůj obdiv v případě, kdy s ostatními soupeří za použití agrese, projevil vůči mě svůj vzdor, který cítí vůči autoritám. Pokud jsem měla možnost s klientem komunikovat o samotě, v nerušeném prostředí, dokázal být otevřenější a vstřícnější.

Práce na zakázce klienta H. je dlouhodobá. Otevřenější, vřelejší a vstřícnější přístup v kombinaci s důsledností a jednoznačností při dodržování pravidel, však přináší drobné výsledky.

6 KAZUISTICKÁ STUDIE KLIENTKY B.

Pro tuto kazuistickou studii jsem vybrala klientku B., protože je příkladem dobře spolupracující a velmi iniciativní klientky, která vždy přichází s konkrétní zakázkou. B. dokáže dobře využít nabízených služeb, přestože její životní situace není jednoduchá. Díky aktivitě B. a jasným představám o tom, jak by měl vypadat její život, jsme v jejím případě nikdy neřešili obvyklé dilema, zda je námi nabízená spolupráce a navrhovaný postup v souladu s jejím přirozeným prostředím a tudíž uplatnitelný.

6.1 Sociální evidence

6.1.1 Základní údaje

Devatenáctiletá B. začala chodit do Klubu Zvonice před devíti lety a přivedla ji sem starší sestra K. B. má základní vzdělání, v současné době je na mateřské dovolené, má dceru S., je svobodná..

6.1.2 První kontakt

B. působí při prvním setkání nejistě, při pokusu o komunikaci reaguje hlasitým smíchem, nemluví o sobě, drží se v blízkosti své sestry a pozoruje okolí. K ostatním dětem je přátelská, ale zdrženlivá, jejím komunikačním prostředkem je spíše úsměv, společných aktivit se neúčastní, ale ani se nestraní ostatních.

6.2 Sociální diagnostika

6.2.1 Sociální anamnéza

B. pochází z průměrně finančně zabezpečené rodiny, přestože oba rodiče mají pouze základní vzdělání, pracují a peníze užívají na zajištění potřeb své rodiny a domácnosti. B. má mimo zmíněné starší sestry K., která se

již z domova odstěhovala, ještě mladšího bratra L. Celá rodina, včetně několikaměsíční dcerky a pejska žije v bytě 2+1.

B. potřebuje v současné době podporu a povzbuzení, ráda komunikuje o své zkušenosti s mateřtvím, o nových vztazích, zmiňuje se také o otci dítěte, kterého odmítá a s nímž stále vyjednává podmínky, za kterých by se mohl setkávat se svou dcerkou. B. si často stěžuje na vztah rodičů k její sestře K., který je značně narušen od chvíle, co K. otěhotněla s chlapcem, který se rodičům nezamlouval pro svůj romský původ. Přestože na bratrovi i na matce B. je zřetelně patrný romský původ, obě sestry B., K. i jejich otec mají bílou pleť a celá rodina vždy ostentativně prohlašovala, že rozhodně nejsou romského původu. Konflikt rodičů a jejich dcery K. dospěl tak daleko, že se odmítají s K. vůbec stýkat. B. by si přála, aby rodiče obnovili kontakty s její sestrou K. B. je často viděna s oběma rodiči a se S. v kočárku na společné vycházce. Sama B. považuje svůj vztah s rodiči za dobrý.

Od chvíle, kdy B. poprvé vstoupila do Klubu Zvonice, prošla mnoha fázemi osobního vývoje. Několik let byla B. spíše ve stínu a pod vlivem své sestry. Obě přicházely a pohybovaly se vždy společně. Sestra byla oproti B. hovornější, ráda byla středem pozornosti chlapců, velmi pečlivě dbala na to, aby se líbila, obvykle strávila celou dobu v Klubu Zvonice družnou komunikací s ostatními a B. pouze sledovala, co se děje.

Když nastoupila do Klubu Zvonice lektorka tance, obě sestry se staly součástí taneční skupiny a byly pro tuto aktivitu velmi zapálené. Romské dívky si však stěžovaly na nízkou úroveň tanečního projevu sester B. a K. a také na jejich nedostatečnou štíhlost a chtěly po dívkách, aby z taneční skupiny samy odešly. B. tato situace velmi zasáhla a požádala nás proto o řešení tohoto sporu. Vaškeré snahy o podporu dívek v taneční skupině selhaly, ambice tanečnic byly velmi vysoké a začaly se scházet na tajném místě bez sester B. a K. Tehdy dvanáctiletá B. sama iniciovala vznik konkurenční taneční skupiny, do které se velmy rády zapojily všechny děti, které neměly odvahu přihlásit se ke skupině ambiciózních tanečnic. B. s pomocí sestry

vymýšlela choreografii a vedla celou skupinu tak systematicky a důsledně, až děti nacvičily malé taneční představení. B. nás požádala o zprostředkování možností vystupovat s tímto programem, v čemž jsme jí vyhověli.

B. působila vždy na svůj věk velmi zrale, od dětství radila ostatním dětem s partnerskými problémy a nabádala je ke zdrženlivosti v užívání alkoholu a drog. Ani v pozdějším věku, kdy byla se svou sestrou častou návštěvnicí diskoték, nekouřila ani nepila alkohol, jako K.

Když B. ukončila základní školu, přihlásila se na učební obor cukrářka, ale studium nedokončila, protože v továrně, kde pracují oba rodiče B. se uvolnilo pracovní místo a rodiče vítali okamžitý nástup B. do práce a její příspěvek do rodinného rozpočtu. B. byla velmi hrdá na to, že mohla začít tak záhy pracovat, ale měsíc po svém nástupu do práce přišla žádat o radu, zda je správné, že jí rodiče z její výplaty téměř nic nenechávají s odůvodněním, že se musí podílet na chodu společné domácnosti. Tuto situaci jsme řešili podporou B. v otevřené komunikaci s rodiči až k vyjednání kompromisní dohody mezi B. a rodiči. B. nakonec přispívala rodičům na domácnost dohodnutou částí výplaty a zbytek si ponechala.

Další zakázkou B. byla o dva roky později žádost o prostory, kde by mohla trénovat se svými kamarádkami novou taneční sestavu a následovala žádost o zprostředkování možností vystoupení. B. v té době také pro Klub Zvonice organizovala spolu se svými sourozenci diskotéky, které měly dobrý ohlas u klientů všech věkových kategorií.

6.2.2 Osobní anamnéza

B. se nikdy neléčila ani somaticky ani psychicky. B. má zdravé sebevědomí, je velmi samostatná a vždy přicházela s konkrétní zakázkou.

B. nevnímá svou současnou situaci nijak negativně, přestože se dělí spolu se svou dcerkou, rodiči a bratrem o velmi malé prostory. Když B. zjistila, že je těhotná, otec dítěte, s nímž měla několikaletý vztah, reagoval

žádostí o interrupci. Tu B. rezolutně odmítla a s přítelem se rozešla. Dodnes s ním odmítá navázat bližší kontakt, přestože již situaci přehodnotil a má o dcerku i o B. neutuchající zájem. B. však aktivně hledá jiného partnera a neustále přichází s informacemi o nových adeptech.

5.2.3 Hodnocení informací

B. je při řešení svých problémů velmi iniciativní, přistupuje k novým situacím velmi optimisticky a aktivně. Kdyby klientka sama nepřicházela s jasně definovanými zakázkami, velmi těžko bych hledala důvody k intervencím, protože B. byla vždy naprosto bezproblémovou klientkou.

6.3 Navrhování řešení a plán sociální pomoci

6.3.1 Socioterapeutický plán krátkodobý

B. v posledních měsících přichází s žádostmi o rozhovor, v čemž je jí dle časových možností vyhověno zhruba jednou za měsíc, někdy i nárazově bez předchozí dohody.

6.3.2 Socioterapeutický plán dlouhodobý

Dlouhodobě se snažíme udržet s B. dobře fungující vztahy, přestože charakterem svých problémů již příliš nezapadá do NZDM. B. zná většinu klientů docházejících do Klubu Zvonice a mnohými je pro svůj životní přístup a spolehlivost obdivována a považována za příklad. B. je jednou z nejdéle docházejících klientek Klubu Zvonice. Dokud nepřesáhne stanovenou věkovou hranici a pokud bude mít potřebu přicházet se svými zakázkami, je naším cílem vycházet jí vstříc a i nadále jí poskytovat potřebné zázemí.

6.3.3 Konečný program sociální pomoci

Klientka nedochází do Klubu Zvonice pravidelně. Pracovník, který je

přítomen na službě, když se B. objeví, ukuteční obvykle rozhovor s B., či v případě momentální časové indispozice dojedná jiný termín schůzky. V případě, že má klientka výhradní zájem setkat se s konkrétním pracovníkem, bude jí vyhověno.

6.3.4 Spolupráce s dalšími pomáhajícími pracovníky, fungování sociální sítě

B. má dobré vztahy se všemi pracovníky, kteří delší dobu pracují v Klubu Zvonice. Klientka ví, že individuální konzultace a práci na osobních zakázkách mají poskytovat zejména kontaktní a sociální pracovníci, ale protože B. cítí sympatie také k lektorům volnočasových aktivit, s nimiž je dlouhodobě v kontaktu, zná se také s většinou klientů docházejících do Klubu Zvonice a vnímá toto prostředí jako bezpečné, hovoří o svých problémech otevřeně s kýmkoli, kdo je k tomu právě ochoten.

6.4 Sociální vedení

Svůj vztah s B. bych označila jako oboustranně důvěryhodný a pevný. B. většinou dodržela termín sjednaných schůzek a sama přicházela s návrhy na řešení vlastní situace. Tato klientka nikdy neporušila pravidla Klubu Zvonice.

6.5 Ověřování výsledků

Po celou dobu, po kterou B. dochází do nízkoprahového klubu, jsem se jí snažila vyjít vstříc při práci na jejích zakázkách. Nikdy mezi námi nedošlo ke konfliktu, přestože jsme mnohdy společně hledaly řešení komplikovaných situací. Náš vztah se vyvíjel pozvolna, několik let trvalo, než klientka našla v Klubu Zvonice své místo a začala sama projevovat iniciativu. Myslím, že B. udělala velký pokrok v řešení osobních vztahů, zpočátku byla velmi

neassertivní vůči sestře, rodičům i partnerům, postupně se však začala více soustředit na vlastní potřeby a naučila se je dávat najevo, otevřeně o nich komunikovat.

Klientka také významně napomohla smíření válčících stran v Klubu Zvonice, když jsme řešili vleklé spory mezi „bílymi“ a „černými“. Její postoj byl výjimečný tím, že se nikdy nepřidala na žádnou stranu a neúčastnila se sporů.

Myslím, že jsem nedokázala vždy ideálně napomoci zapojení klientky do dění v klubu, využití a rozvinutí jejího potenciálu. V současné situaci, kdy Klub Zvonice prošel vývojem směrem k profesionalizaci a stal se registrovanou sociální službou, poskytuje také lepší pracovní podmínky, než když byla klientka pravidelnou návštěvnicí klubu.

ZÁVĚR

Jako cíl své bakalářské práce jsem si stanovila přiblížení pracovního procesu s dětmi a mládeží v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, popis mechanismů i úskalí této práce, přičemž jsem se zaměřila zejména na problematiku kontaktní a socioterapeutické práce s klienty NZDM.

Velkou část bakalářské práce jsem věnovala tématu volného času, jehož naplnění hraje podstatnou roli při utváření osobnosti mladého člověka a jeho uplatnění ve společnosti. Jako prostředek primární prevence sociálně patologických jevů jsou volnočasové aktivity klíčovým pracovním nástrojem v nízkoprahových službách pro děti a mládež.

V další kapitole jsem se věnovala specifickým úkolům kontaktní práce v NZDM a jejich plnění, vztahem pracovníka a klienta, který je prvotním předpokladem kvalitní práce v sociálních službách a dále jsem jmenovala druhy intervencí, podstatné pro socioterapeutické působení v NZDM. Při popisu intervencí jsem se dotkla také některých problémů nezbytně provázejících práci s klienty NZDM, zejména pak konfliktu pomoci a kontroly, na který pracovník v pomáhajících profesích obvykle naráží.

Praktická část bakalářské práce rozšiřuje popsanou problematiku o příklady z praxe v NZDM Klubu Zvonice, nejpodrobnější vhled do procesu práce s klienty NZDM pak nabízí kazuistické studie.

Stanovený cíl se mi snad podařilo naplnit, studium tématické literatury a psaní bakalářské práce mi pomohlo znovu si uvědomit podstatné momenty práce s klienty NZDM a zamyslet se nad tím, jaký přínos může mít nízkoprahové zařízení pro život mladého člověka, který vyrůstá bez kvalitního rodičovského působení a dohledu a nemá představy o možnostech trávení svého volného času.

Domnívám se, že v každém městě i větší vesnici by měl být podpořen vznik a fungování nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, protože je to jedna ze základních sociálních služeb ve společnosti, která není lhostejná k současnému vzestupnému vývoji sociálně patologických jevů.

LITERATURA

- BABICKÁ, R. Pomoc a kontrola v nízkoprahových službách pro děti a mládež In JANEBOVÁ, R., KAPPL M., SMUTEK, M. (eds.). *Sociální práce mezi pomocí a kontrolou*, Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, ISBN 978-80-7041-118-6
- BARTOŠÍKOVÁ, I., VOŘÍŠEK, R., *Příručka pro nízkoprahové terapeuty*, Boskovice: Nakladatelství Albert, ISBN: 80-85834-57-X
- HERZOG, A., aj *Pojmosloví Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*, Praha: Česká asociace streetwork, 2004, ISBN 80-7178-635-7
- KERSEY, K. The art of sensitive parenting In SHEDYOVÁ-KURCINKOVÁ, M., *Problémové dítě v rodině a ve škole*, Praha: Portál, 1998, ISBN 80-7178-174-6
- KLÍMA, P. Pedagogika mimo zdi institucí In NEDĚLNÍKOVÁ, D., aj. *Profesní dovednosti terénních pracovníků: sborník studijních textů pro terénní pracovníky*, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008, ISBN 9788073685034
- KLÍMA, P., aj *Kontaktní práce*, Praha: Česká asociace streetwork, 2008, ISSN 1801-6790
- LABÁTH, V., aj. *Riziková mládež*, Praha: Slon, 2001, ISBN 80-85850-66-4
- MATĚJČEK, Z., *Po dobrém, nebo po zlém?*, Praha: Portál, 1993, ISBN 80-85282-78-X
- MOJŽÍŠOVÁ, A., *Kapitoly sociální práce v praxi*, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2008, ISBN 978-80-7394-074-4
- NEDĚLNÍKOVÁ, D., aj. *Profesní dovednosti terénních pracovníků: sborník studijních textů pro terénní pracovníky*, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008, ISBN 9788073685034
- PÁVKOVÁ, J., aj. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-295-5

- PEŠATOVÁ, I., *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*, Liberec: Technická univerzita, 2007, ISBN 978-80-7372-291-3
- PIEPER, J. Volný čas-vzdělání-moudrost. In PÁVKOVÁ, J., aj. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-295-5
- PROKOPOVÁ, J.; SCHWEIZEROVÁ, CH., *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu*, Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-854-6
- SHEDYOVÁ-KURCINKOVÁ, M., *Problémové dítě v rodině a ve škole*, Praha: Portál, 1998, ISBN 80-7178-174-6
- SMÉKAL, V., *Podpora optimálního rozvoje osobnosti dětí z prostředí minorit* Praha: Barrister & Principal, 2003, ISBN 80-85947-82-X
- SPOUSTA, V. Metody a formy výchovy ve volném čase In MOJŽÍŠOVÁ, A., *Kapitoly sociální práce v praxi*, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2008, ISBN 978-80-7394-074-4
- VALIŠOVÁ, A., ŠUBRT, R., *Jak získat a neztratit autoritu*, Praha: ISV, 2004, ISBN 80-86642-29-1
- Vnitřní metodika NZDM Klubu Zvonice*, Ineditní text
- WROBEL, A., *Výchova a manipulace*, Praha: Grada, 2008, ISBN: 978-80-247-2337-2

INTERNETOVÉ CITACE

Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. 3. 2006 o sociálních službách /online/, poslední revize 12. 4. 2006 /cit. 11. 7. 2009/. Dostupné z https://sluzbyprevence.mpsv.cz/dok/zakon-108_2006.pdf

Jméno a příjmení autora: Kateřina Achak

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Rok dokončení práce: 2009

Název práce: Poslání nízkoprahového klubu pro děti a mládež

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Klíčová slova: nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, rizikové skupiny, sociálně vyloučení, problémové děti

Resumé:

Hlavním tématem bakalářské práce je poslání, smysl a způsob práce v nízkoprahových zařízeních, konkrétně pak v NZDM Klubu Zvonice, kde je autorka zaměstnána.

Cílem je přiblížit pracovní proces práce s dětmi a mládeží v nízkoprahovém zařízení a popsat problematiku kontaktní a socioterapeutické práce s klienty.

První část bakalářské práce je věnována definování klíčových pojmů, cílů a klientely nízkoprahových zařízení. Náledujícím důležitým tématem je zde volný čas dětí a mládeže, jako prostředek primární prevence sociálně patologických jevů. Další rozsáhlá kapitola postihuje specifické úkoly kontaktní práce v NZDM a jejich plnění, zabývá se vztahem pracovníka a klienta, jako předpokladu kvalitní práce v sociálních službách a dále jsou zde jmenovány druhy intervencí, používané při socioterapeutické práci v NZDM Klubu Zvonice. Zmíněna jsou rovněž některá úskalí nezbytně provázející práci s klienty, zejména pak konflikt pomoci a kontroly.

Praktická část bakalářské práce rozšiřuje popsanou problematiku o příklady z praxe v NZDM Klubu Zvonice, nejpodrobnější vhled do procesu práce s klienty NZDM pak nabízí kazuistické studie klientů.

Bakalářská práce pokytuje mimo naplnění stanoveného cíle také možnost zamyšlení nad přínosem nízkoprahových zařízení pro život mladých lidí, kteří vyrůstají bez kvalitního rodičovského působení a dohledu a nemají představy o možnostech trávení svého volného času.

OPONENTSKÝ POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

Název: Poslání nízkoprahového klubu pro děti a mládež

Autor: Kateřina Achak

Počet stran:37, Počet stran příloh:4

Počet odborných publikací : 20

Počet internetových zdrojů: 1

Volba tématu je vzhledem k zaměření školy vhodná. Autorka vymezuje základní pojmy a popisuje prostředí a zaměření nízkoprahového klubu pro mládež. Osou práce jsou dvě kazuistiky. Ty jsou vypracovány velmi podrobně s dobrou znalostí věci. Případy jsou popsány velmi podrobně, pisatelka prokazuje dobré porozumění pro situaci klientů a vhlad do jejich problémů. Teoretická i praktická část odpovídají rozsahu bakalářské práce.

Výtky

Nejprve formální stránka práce. V textu se vyskytují překlepy častěji než by se slušelo na bakalářskou práci. Grafická úprava kolísá, místy se rozjíždí formátování – str.9. Myslím že by bylo vhodnější namísto příloh více se věnovat popisu nízkoprahových center a jejich práce.Citace v textu neodpovídají zvyklostem.

Mám výhrady k rozsahu teoretické části, respektive se mi zdá, že některá témata by mohla být zpracována podrobněji.

Otázka

Při obhajobě ať se autorka podrobně věnuje vztahu mezi pravidly a hranicemi při práci v nízkoprahovém centru, s obzvláštním přihlédnutím k možnosti porušovat některá pravidla za tichého souhlasu pracovníků zařízení.

Závěr

Práce je na dobré úrovni, lze ocenit přístup autorky. Nejcennějším přínosem práce jsou výborně zpracované kazuistiky. Je škoda, že autorka nevěnovala stejnou pozornost i teoretické části práce.

Doporučuji práci k obhajobě a známku navrhuji velmi dobrou.

V Praze dne 17.09.2009 Mgr. Martin Prokeš

Posudek vedoucího práce na bakalářsku práci Kateřiny Achak Poslání nízkoprahového klubu pro děti a mládež (PVŠPS, 2009)

K. Achak se zaměřila na postižení specifík činnosti nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Provoz tohoto zařízení dobře zná, protože je v něm zaměstnána a má již poměrně dost zkušeností s různorodou klientelou tohoto zařízení. Téma je nosné z toho důvodu, že se zaměřuje i na skupiny vyloučených a problémových dětí.

V úvodu práce autorka uvádí základní terminologie. Poté věnovala pozornost teorii nálepkování - a ukazuje vhodnost „přenalépkování“ u problémových dětí. Klade důraz na motivaci při vstupních pohovorech. V následujících subkapitolách autorka poukazuje na nutnost určitého řádu, autority a dodržování pravidel, které jsou pro děti z narušeného rodinného prostředí velmi důležité.

K. Achak v následujících subkapitolách popisuje klienty nízkoprahového klubu, kterými jsou většinou příslušníci romské komunity. Poukazuje na jejich specifika - a na specifické rysy Olašských Romů, kteří jsou výraznou a poměrně uzavřenou skupinou v romské populaci. Autorka poukazuje i na problémy uvnitř romské komunity, kdy Olašští Romové vytvářejí určitou enklávu a obtížně navazují kontakty s ostatními skupinami Romů - a naopak.

V další části jsou uvedeny dvě rozsáhlejší kazuistické studie, které výborně ilustrují nejen klientelu, ale i problémy, s nimiž jsou pracovníci klubu nuceni se při své práci vypořádávat. K práci nemám výraznější připomínky. Je psána sevřeně, čtivě, umožňuje dobrý vhled do aktivit klubu - do problémů jeho klientů. Práce jakoby dokumentovala vhodnost kombinace studia sociální práce s psychoterapeutickým zaměřením, protože uvedené vzdělání autorka bohatě zužitkovává ve své činnosti.

Jelikož předložený text splňuje požadavky kladené na bakalářské práce, doporučuji práci k obhajobě. Navrhovaná klasifikace: výborně.

18. 9. 2009

doc. PhDr. Jaroslav Kořa